

Raadsvergadering 27 oktober 2026 Agendapunt nr. Corsanr. 26.144143	Portefeuillehouder(s) N.v.t. Beleidsthema [Bestuur]
---	--

Aan de Raad,

1. **Onderwerp**

Onderzoeksrapport rekenkamer: Financiële risico's

2. **Beoogd effect voorstel**

Met dit voorstel wordt beoogd dat de gemeenteraad kennisneemt van de bevindingen, conclusies en aanbevelingen uit het rekenkamerrapport *Financiële risico's* en van de bestuurlijke reactie van het college daarop. Door de aanbevelingen over te nemen, krijgt de raad beter inzicht in de financiële risico's van de gemeente en in de financiële gevolgen van besluiten.

3. **Inleiding**

Aanleiding en onderzoeksvraag

De rekenkamer van Rijswijk wil de nieuw gekozen gemeenteraad ondersteunen met informatie over de financiële risico's die de gemeente Rijswijk momenteel loopt en in de nabije toekomst mag verwachten. Het gaat daarbij onder meer om risico's rond RijswijkBuiten, de gevolgen van bevolkingsgroei, alsook de structurele kostenstijging binnen het sociaal domein, waaronder jeugdzorg.

De raad ontvangt informatie over de financiële risico's via verschillende documenten uit de Planning & Control-cyclus (hierna P&C-cyclus), zoals de kadernota, programmabegroting en het jaarverslag. Binnen deze documenten wordt er in een verplichte paragraaf expliciet aandacht besteed aan de risico's. Bij grote, risicovolle projecten worden afzonderlijk afspraken gemaakt over de informatievoorziening.

In de praktijk is het echter de vraag of de hierboven beschreven informatievoorziening altijd volledig en inzichtelijk is voor de raad om zijn kaderstellende en controlerende rol te kunnen vervullen. Ook de VNG signaleert dat de toegankelijkheid en volledigheid van de risico-informatie niet altijd voldoet, wat de raad belemmert in de adequate afweging van de risico's.

In dit licht heeft de rekenkamer aan Berenschot gevraagd om de raad inzicht te verschaffen in de financiële risico's die op dit moment en in de nabije toekomst spelen in de gemeente Rijswijk. Dit omvat een financiële doorlichting van de documenten uit de P&C-cyclus met specifieke aandacht voor deze risico's en aanbevelingen om de inrichting van de P&C-cyclus en de informatievoorziening te verbeteren, zodat de raad meer grip kan krijgen op de risico's en effectiever kan sturen.

Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de ambtelijke organisatie en leden van de auditcommissie. Ook zijn verschillende praktijkvoorbeelden onderzocht om inzicht te krijgen in de wijze waarop financiële risico's worden gesignaleerd, beheerst en met de raad worden gedeeld. Tot slot is gekeken naar de financiële positie van de gemeente, de risico's rondom RijswijkBuiten en de financiële gevolgen van het coalitieakkoord. Op basis van deze analyses heeft de Rekenkamer conclusies getrokken en aanbevelingen geformuleerd voor de raad en het college.

RAADSVOORSTEL (vervolg)

4. Argumenten

Conclusies

Rijswijk bevindt zich in een financieel kwetsbare positie. De netto schuldquote bevindt zich volgens de eigen normen van de gemeente meerdere jaren in de "gevarenzone", de solvabiliteit zakt onder de ondergrens van een neutraal financieel profiel, en de marge om tegenvallers op te vangen is smal. Dit beeld wordt niet alleen door de cijfers zelf onderbouwd, maar ook expliciet zo benoemd door de gemeente in haar eigen begroting én door de gesproken raadsleden.

Sinds het opstellen van de begroting 2026 is hier deels invulling aan gegeven: de jaarrekening 2025 laat een verbeterde solvabiliteit zien (van 20,6% naar 22,2%, boven de norm van 20%), en vanuit het coalitieakkoord en de meicirculaire is circa € 6 miljoen aan aanvullende versterking van het eigen vermogen aangekondigd, ongeveer 30% van de eerder becijferde opgave van € 20 miljoen. De verbetering in de jaarrekening komt echter grotendeels uit incidentele posten, en ook in de meest recente kadernota (2027) noemt de gemeente haar eigen financiële gezondheid nog altijd "kwetsbaar".

Die bewustwording gaat gepaard met een merkbare, positieve ontwikkeling in sturing en cultuur. Zowel vanuit de organisatie als vanuit de gesproken raadsleden wordt een vergelijkbare lijn geschetst: de afgelopen jaren is "orde op zaken" gebracht. Er wordt steeds meer structureel gestuurd met instrumenten als een MJOP, LTIP en IHP, in plaats van met ad-hoc voorstellen. Binnen de organisatie is enkele jaren geleden gestart met decentrale controllers, wat de kwaliteit van voorstellen merkbaar heeft verbeterd; voorstellen die niet zijn getoetst door financiën gaan tegenwoordig in principe niet meer door, waar dat voorheen vaker voorkwam. Ook het reguliere risicoproces (de risicolijst, NARIS en de Monte Carlo-berekening van de top 10 risico's) vormt een degelijke, serieus genomen basis voor sturing op hoofdlijnen, en het weerstandsvermogen wordt door de gemeente zelf als "uitstekend" gekwalificeerd.

RijswijkBuiten blijft daarbij de belangrijkste risicofactor, simpelweg vanwege de omvang: het project verklaart een substantieel deel van de ontwikkeling van de schuldquote, de solvabiliteit én het kengetal grondexploitatie. Bij ernstige tegenvallers zou dit, in de woorden van de organisatie zelf, een fors beslag leggen op de reserves van de gemeente. De informatievoorziening hierover aan de raad is op zichzelf redelijk op orde: RijswijkBuiten kent materieel twee raadsmomenten per jaar, en een nieuwe raad wordt apart bijgepraat over de achtergrond van de grondexploitatie. Toch constateert de organisatie zelf dat de raad op dit project "mager" stuurt. Dat lijkt minder een kwestie van ontbrekende informatie, en meer van de aard van het project: de sturingsruimte neemt onvermijdelijk af naarmate de gebiedsontwikkeling vordert. Tegelijk laat de geschiedenis van het project zien dat de raad wel degelijk op hoofdlijnen kán sturen, via het masterplan, het bestemmingsplan, de erfpachtmaatregel en de starterslening, vooral wanneer dat vroeg in een project gebeurt.

Wat dit onderzoek vooral laat zien, is een terugkerend patroon in de vertaling van risico's naar de bredere financiële positie. De documentstudie, de gesprekken met raadsleden en de analyse van het coalitieakkoord wijzen daarbij, ieder vanuit hun eigen invalshoek, in dezelfde richting: risico's en financiële consequenties worden goed benoemd, maar nog niet altijd concreet vertaald naar wat ze betekenen voor de meerjarenraming, de kengetallen of het weerstandsvermogen. Bij De Schilp en de Marimbahal werd de daadwerkelijke dekking beide keren doorgeschoven naar de eerstvolgende kadernota; de raadsleden zelf signaleren dat bij losse voorstellen een investering in euro's compleet in beeld is, maar de dekking en de kengetal-consequenties niet; en in het coalitieakkoord hebben verschillende ambities, waaronder circa €46 miljoen van het aangekondigde investeringsprogramma, nog geen becijferde vertaling in de eigen meerjarentabel.

RAADSVOORSTEL (vervolg)

Ook de informatievoorziening aan de raad is niet altijd voorspelbaar. Er zijn duidelijke voorbeelden waarin tijdig en volledig is geïnformeerd. Tegelijk bevestigen zowel de organisatie als de raadsleden dat er geen vaste spelregels bestaan voor wanneer en hoe dit gebeurt, en dat dit sterk kan verschillen per portefeuillehouder en situatie. Dat is een herkenbare spanning tussen snel informeren en compleet informeren, waarvoor beide gesproken partijen aangeven dat een eenduidig antwoord ontbreekt.

De raad pakt zijn financiële rol, ook wanneer de uitkomst niet altijd de meest kritische is. In de bekeken dossiers stellen raadsleden vragen, wegen ambtelijke adviezen af en ondernemen pogingen om bij te sturen, bijvoorbeeld met een motie over openstaande dekking bij De Schilp, kritische vragen bij de Marimbahal, en het bewust laten voortbestaan van de keuzeoptie bij de voetgangersbrug. Dat de raad in de bekeken dossiers uiteindelijk vaker instemt dan afwijst, laat zich deels verklaren doordat andere belangen (voorzieningen, toezeggingen, kwaliteit) bewust worden meegewogen, en deels doordat de financiële consequenties op het moment van besluitvorming zelden scherp genoeg zijn becijferd om ze daadwerkelijk tegen elkaar af te kunnen wegen.

Aanbevelingen

De volgende aanbevelingen bouwen voort op de goede stappen die al zijn gezet, en zijn gericht op het verder verdiepen van een sturing die op hoofdlijnen al op orde is.

Aanbevelingen voor het college van B&W

1. Neem in raadsvoorstellen met financiële consequenties een vast onderdeel op dat zowel het effect op de meerjarenraming en de relevante kengetallen (schuldquote, solvabiliteit) expliciet maakt, als een korte tijdlijn van eerdere besluitvorming in hetzelfde dossier.
2. Stel een informatieprotocol op dat vastlegt hoe en wanneer de raad wordt geïnformeerd, zowel ad-hoc (met een gedeeld uitgangspunt voor de afweging tussen snel en compleet informeren, minder afhankelijk van de individuele portefeuillehouder) als periodiek.
3. Werk de resterende opgave voor het eigen vermogen uit tot een concreet pad in de meerjarenraming.

Aanbevelingen voor de raad

1. Vraag bij raadsvoorstellen met financiële consequenties expliciet naar het effect op de meerjarenraming en de relevante kengetallen, ook wanneer dit niet standaard wordt aangeleverd, in het bijzonder bij grote projecten als RijswijkBuiten.
2. Benut bij grote gebiedsontwikkelingen zoals RijswijkBuiten vooral de vroege fase om op hoofdlijnen te sturen: de sturingsruimte van de raad neemt aantoonbaar af naarmate een project vordert.

5. Juridisch perspectief

Het rekenkamerrapport en de daarin opgenomen aanbevelingen hebben geen directe juridische gevolgen

6. Financiën

Aan het kennismaken van het rekenkamerrapport en het overnemen van de aanbevelingen zijn geen directe financiële gevolgen verbonden. Eventuele financiële gevolgen die voortvloeien uit de verdere uitwerking van de aanbevelingen worden, indien nodig, via de reguliere planning- en controlcyclus aan de raad voorgelegd.

RAADSVOORSTEL (vervolg)

7. Vervolg

Het rapport wordt na besluitvorming door de raad gepubliceerd op de gemeentelijke website.

8. Communicatie en Participatie

Aan dit raadsvoorstel is geen afzonderlijk communicatie- of participatietraject verbonden.

9. Wat gebeurt er bij niet (tijdig) beslissen?

Het is belangrijk dat de gemeenteraad tijdig een besluit neemt over een rapport van de Rekenkamer. De behandeling van rekenkameronderzoek maakt onderdeel uit van de controlerende rol van de raad. Door een besluit te nemen over de aanbevelingen kan de raad bijdragen aan de verdere versterking van deze rol.

10. Bijlage(n)

- Rapport Rekenkamer Rijswijk: Financiële risico's

Burgemeester en wethouders,
de secretaris,

de burgemeester,

P.M. Schuit

H. Sahin

De gemeenteraad van Rijswijk,
Bijeen in openbare vergadering op 27 oktober 2026
Gelezen het voorstel van de griffie namens de Rekenkamer Rijswijk d.d. 29 september 2026,
nr. RV 26 027.

BESLUIT:

1. Kennis te nemen van het rapport van de Rekenkamer Rijswijk: Financiële risico's;
2. Kennis te nemen van de conclusies en aanbevelingen en deze over te nemen.

Aldus besloten door de Raad van de gemeente Rijswijk, in zijn vergadering van 27 oktober 2026

De gemeenteraad,
de griffier,

de voorzitter,

J.A. Massaar, bpa

H. Sahin